Evelina Mačiokaitė

Šventosios akmens amžiaus gyvenvietė Kutninkų gatvėje 9 ir Monciškės gatvėje

2023 m. Palangos mieste, Kutninkų g. 9 sklype ir Monciškės gatvės V dalyje, saugomoje Šventosios akmens amžiaus gyvenvietės (UK 1813) teritorijos V dalyje, buvo tęsiami 2022 m. pradėti naujų buitinių nuotekų ir vandentiekio tinklų įrengimo darbai. 2020–2022 m. minėtais adresais buvo atlikti žvalgomieji ir detalieji tyrimai (*ATL 2020 metais*, p. 677). Jų metu nustatyta, jog Kutninkų g. 9 sklypas ir Monciškės gatvėje suprojektuoti tinklai patenka į senovinio lagūninio ežero duburį, kuriame aptinkamos 1,5–2,5 m storio ežerinės nuosėdos su neolito laikotarpio žvejybos konstrukcijų liekanomis ar su žvejyba susijusiais radiniais, datuojamais IV–III tūkst. pr. Kr. Remiantis minėtų tyrimų rezultatais ir paveldosauginėmis rekomendacijomis, Kutninkų g. 9 sklypo PR dalyje buvo atlikti detalieji tyrimai – ištirtos dvi perkasos (6 – 8,3x3 m dydžio, 7 – 3,5x2 m dydžio), iš viso 31,9 m^2 plotas. Likusioje sklypo dalyje, jo prieigose ir Monciškės gatvėje vykdyti žvalgymai – žvalgyta 11 prieduobių, apie 176 m^2 dydžio plotas (1 pav.).

Detaliųjų tyrimų metu nustatyta, jog po natūralaus durpingo dirvožemio ir rusvo humusingo grunto sluoksniais nuo apie 80–100 cm gylio (H_{abs} 0,33–0,77 m) iki 2,2–2,3 m gylio (H_{abs} – 0,83– – 1,00 m) slūgso natūraliai susiformavusios ežerinės nuosėdos. Jose aptikta keletas radinių – akmeninių tinklų pasvarų. Litorinos transgresijos smėlis pasiektas maždaug 2,2–2,3 m gylyje (2 pav.). Remiantis grunto sluoksnių stratigrafija, sklypas patenka į priešistorinio lagūninio ežero, kurio vietoje dugnas buvęs daugmaž lygus, be duburių, teritoriją. Remiantis šių ir ankstesnių tyrinėjimų rezultatais, šioje ežero vietoje neolito laikotarpiu buvo vykdoma žvejybinė veikla.

Žvalgymų metu Kutninkų g. 9 sklypo ribose ir Monciškės gatvėje fiksuota panaši sluoksnių stratigrafija kaip ir anksčiau atliktų tyrinėjimų

1 pav. 2023 m. atliktų detaliųjų tyrimų ir žvalgymų situacijos planas: 1 – žvalgymai; 2 – detalieji archeologiniai tyrimai; 3 – 2022 m. E. Rimkienės tyrimai; 4 – 2020 m. D. Teterevos tyrimai; 5 – 2006–2020 m. atlikti archeologiniai tyrimai. E. Mačiokaitės brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – survey area; 2 – detailed excavation area; 3 – area investigated by E. Rimkienė in 2022; 4 – area investigated by D. Tetereva in 2020; 5 – areas investigated in 2006–2020.

2 pav. Perkasoje 7 fiksuota sluoksnių stratigrafija iš V. E. Mačiokaitės nuotr.

Fig. 2. The stratigraphy in trench 7, viewed from the W.

3 pav. Pušies žievės plūdės fragmentas, aptiktas prieduobėje 5. T. Rimkaus nuotr.

Fig. 3. Pine bark float fragment discovered in pit 5.

0 5 cm

metu. Po paviršiniais juosvo durpingo dirvožemio, juosvos durpės ir rusvo humusingo grunto sluoksniais maždaug nuo 50–145 cm gylio stebėti rusvo ir pilko sapropelio sluoksniai. Įžemis – Litorinos transgresijos smėlis – pasiektas tik tirtos prieduobės 2 vietoje, t. y. 2,25–2,5 cm gylyje. Prieduobės 5 vietoje sapropelio sluoksnyje aptiktas ir pavienis radinys – pušies žievės plūdės fragmentas (3 pav.).

Iš viso inventorinti 5 vienetai medinių ir akmeninių dirbinių, kurie perduoti LNM. Atsižvelgiant į ankstesnių tyrinėjimų rezultatus, šie siejami su neolito laikotarpiu ežero vietoje vykusia žvejybine veikla.

The Šventoji Stone Age Settlement at 9 Kutninkų Street and Monciškė Street

In 2023, detailed excavations (31.9 m^2 area) and a field survey (176 m^2) were carried out at the Stone Age settlement of Šventoji situated at 9 Kutninkų Street and the W part of Monciškės Street (Fig. 1). Naturally formed lacustrine sediments that contained Neolithic fishing implements (Fig. 2) were recorded underneath layers of gravel, peaty soil, and peat, between depths of 0.6–1.45 m to 2.2–2.3 m.

Mindaugas Pilkauskas

Miškinių akmens amžiaus gyvenvietė

2023 m. rugsėjo mėnesį buvo vykdomi žvalgomieji tyrimai Miškinių akmens amžiaus gyvenvietės apsaugos nuo fizinio poveikio pozonio teritorijoje sklype, esančiame Šermukšnių 1-oji g. 20, Purnuškių kaime (Vilniaus r., Riešės sen.). Tyrimais siekta nustatyti, ar sklype yra kultūrinis sluoksnis.